

Nr 42.

Af herrar **Lithander** och **Vennersten**, om anslag till resestipendier
åt verkmästare och förmän inom industrien.

Riksdagen har under de senare åren beviljat betydande anslag att utdelas till personer inom olika yrkesgrupper som resestipendier för studier i utlandet. Hvad härvid särskildt gäller de praktiska yrkena, utdelas som bekant årligen resestipendier till personer, sysselsatta inom landtbruk, handel och industri. Det torde icke heller kunna bestridas, att dylika studier af utländska förhållanden visat sig fruktbringande och att de för ändamålet anslagna medlen äro väl använda.

En mycket viktig yrkesgrupp inom industrien har emellertid hittills varit så godt som utestängd från dylika resestipendier. Härmed syftas på den stora gruppen verkmästare och förmän inom industrien.

Till tekniker utgå för närvarande ett årligt anslag af kronor 20,000: — till resestipendier, (i statsverkspropositionen till årets riksdag föreslaget till kronor 25,000: —), men som förutsättningen för erhållande af ett dylikt är aflagd teknisk examen, hafva verkmästare och förmän i regel icke kunnat komma i fråga vid utlandet af dessa stipendier. Likaledes finnes ett anslag af kronor 50,000: — per år till studiestipendier för arbetare, som i utlandet önska förkofra sig i sitt yrke. Icke heller för dessa stipendier kunna emellertid verkmästare och förmän annat än undantagsvis komma i fråga, då de redan för erhållandet af sin förmanspost måste hafva sin rent manuella yrkesutbildning bakom sig, hvarför de således hafva ett annat mål för sin fortsatta utbildning än yrkesarbetare. Hvad slutligen handtverksstipendierna beträffar (i statsverkspropositionen till årets riksdag har för dessa begärts en höjning från kronor 15,000: — till kronor 18,000: —), har det visserligen någon enstaka gång inträffat, att en verkmästare erhållit ett stipendium ur anslaget härför, men detta anslag är afsedt för handtverket och den mindre industrien, där verkmästare och förmän ej hafva sin sysselsättning, och i regel är ju båda dessa yrkesgruppers utbildning af helt olika natur.

Det kan jämväl förtjäna framhållas, att äfven i andra afseenden verkmästarnes och förmännens fackutbildning ännu ej ägnats den uppmärksamhet, denna fråga torde förtjäna. Sälunda finnes icke i vårt land för de flesta industrigrenar några af staten upprättade verkmästare-skolor, ej heller har genom lärlingsväsendets ordnande ännu sörjts för utbildningen af lämpliga förmän.

Inom verkmästarnes egen krets har också behovet af vidare utbildning gjort sig alltmera kännbart. Deras egna organisationer hafva äfven i mån af krafter och tillgångar sökt tillgodose sina medlemmars behof af vidgade kunskaper och erfarenheter. Sälunda har Sveriges Allmänna Verkmästareförbund alltsedan år 1908 utgifvit »Sveriges Verkmästaretidning», afsedd att befrämja upplysningsarbetet inom verkmästarekåren. Likaledes hafva vid skilda tillfällen af verkmästarnes olika organisationer anordnats föreläsningkurser och gemensamma diskussioner öfver ämnen tillhörande deras arbetsområde.

Den sträfvan efter ökade kunskaper, som förefinnes inom verkmästarnes egna led, till gagn icke endast för medlemmarna själfva utan äfven för landets industriella utveckling, synes vara väl värd uppmuntran och understöd från statens sida.

På grund af hvad i det föregående anförts, torde det få anses välgrundadt och till gagn för det allmänna, att staten genom ett årligt anslag till stipendier åt verkmästare och förmän inom industrien söker i någon mån tillgodose denna yrkesgrupps behof af ökad utbildning genom studieresor. Det torde därvid kunna anses lämpligt att, i likhet med hvad i årets statsverksproposition föreslås angående motsvarande anslag till reseunderstöd åt idkare af handverk och annan mindre industri, dylika studieresor icke uteslutande behöfva företagas till främmande länder, då äfven i vårt land mycket torde vara att lära för verkmästare och förmän, i synnerhet för sådana som hafva sin verksamhet förlagd till platser, där någon större industri ej finnes. Att däremot fastslå någon viss fördelning af anslaget att användas till in- eller utländska studieresor torde ej vara lämpligt, utan synes detta böra öfverlämnas till Kungl. Maj:t att bestämma efter omständigheterna.

Beträffande det för dylika stipendier nödiga anslagets storlek, är önskligt att detsamma icke sättes lägre än till kr. 20,000:— per år. Stipendierna torde böra utgå med lägst 450 kronor och högst 1,200 kronor för utländsk studieresa af minst fyra veckors varaktighet samt med ett belopp af högst 200 kronor för studieresa inom landet.

Vid fördelandet af t. ex. handelsstipendierna hafva flera af handelsnäringens organisationer satts i tillfälle att yttra sig angående sökan-

des lämplighet till erhållande af dylikt stipendium. Detta tillvägagångssätt synes lämpligt äfven hvad beträffar de här föreslagna stipendierna för verkmästare och förmän, då häri torde ligga den effektivaste kontrollen öfver att medlen komma till rätt användning. Det vore alltså önskligt, att bland annat äfven verkmästarekårens organisationer sättas i tillfälle att yttra sig om de sökandes lämplighet.

Ofvan föreslagna utgift torde kunna anses väl använd, enär den för dugliga verkmästare och förmän skulle möjliggöra att genom ökad skicklighet och kunskap höja prestationerna inom olika fack och på så vis genom bidragande till det inhemska näringslivets höjande mångdubbelt återbördade det utlägg, som nu ifrågasättes.

I den skarpa täflan svensk industri har med andra länders höga teknik och arbetsduglighet, vare sig det gäller att åt svenskt arbete bevara hemmarknaden eller att förlägga täflan utom Sveriges gränser, fordras det för att vinna framgång god utbildning och erfarenhet icke blott hos högsta ledningen: den kräfvdes helt igenom. Verkmästare och förmän hafva en så viktig uppgift att fylla; på deras duglighet, erfarenhet och personliga egenskaper beror i hög grad på hvad sätt och med hvilket resultat för egen och industriens del arbetarne fylla sina uppgifter.

Verkmästare och förmän hafva oftast själfva börjat som arbetare och genom duglighet fått ledareposter. Ingen står närmare eller känner bättre arbetarne och hur ett villigt, intresserad och yrkesskickligt arbete skall frammanas. Att sätta verkmästare och förmän i tillfälle att på bästa möjliga vis fylla sin viktiga uppgift, vidga sina vyer och rikta sin erfarenhet, är en synnerligen angelägen sak.

På grund af hvad nu anförts tillåta vi oss hemställa,

att Riksdagen må å riksstatens sjunde hufvudtitel uppföra ett ordinarie anslag å 20,000 kronor att enligt Kungl. Maj:ts bepröfvande utgå till resestipendier åt verkmästare och förmän inom industrien och till be-
lopp, som af Kungl. Maj:t fastställas, uppbäras enligt af Kungl. Maj:t meddelade villkor och bestämmelser.

Stockholm den 24 januari 1912.

Edvard Lithander.

Axel Vennersten.